

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru, Ruška cesta, poštni predal 22. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22. Ljubljana VII, Zadruga dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS vsaka mesečno 10 Din. za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane poštna enostolpna vrata 1.50 D. Pri vsakem številu objav popust. Čekovni računi: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 65.

Sobota 10. avgusta 1929.

Leto IV.

Konferenca vlad v Haagu.

O reparacijskem vprašanju.

Pred tridesetimi leti je bila sklicana v Haag mednarodna konferenca, ki je imela edino ta uspeh, da se je osnovalo neobvezno mednarodno razsodišče za razna sporna vprašanja med državami.

V Haagu je tudi pričela zborovati v tork konferenca vlad, ki naj se zedinijo glede plačevanja reparacijskih in vojnih dolgov ter izpraznitve Porenja. Na prvi seji, ki je bila tajna, je bilo 160 delegatov iz 14 držav. Do konference je prišlo na ta način, da je Nemčija že lani zaprosila pri Zvezi narodov za izpraznitev Porenja pred potekom 15 letnega roka. Zveza narodov je namreč nato dne 16. septembra 1928 izjavila, da je mogoče ustreci Nemčiji, če se sklene realen načrt, kako naj Nemčija odplačuje dolgove in reparacije ter če se ustanovi komisija, ki bo tozadevna sporna vprašanja, ki bi izhajala iz tega dogovora, reševala in nadzirala izvajanja. Nato se je vršila konferenca strokovnjakov v Parizu in izdelala Youngov načrt, s katerim pa tudi niso vse države zadovoljne, ker deloma izpreminjajo razdelitev prejemkov iz reparacij, kar bi se ne bilo smelo zgoditi, ker je ključ v mirovni pogodbi natančno določen. Po novem načrtu bi imele Italija, Francija in Belgija dobiček, Anglija in male države pa škodo. Dawisov načrt je pa bil za Nemčijo pretrd.

Problem haške konference bo težak in je mnogo odvisno od tega, ali je med državami že prodrlo prepričanje, da se mora vojna likvidirati z resnim sporazumom in dogovorom. Zakaj poleg finančnih in političnih vprašanj je s problemom spojenih polno praktičnih vprašanj, ki jih bo morala konferenca rešiti. Otvoritvena seja se je vršila ob 12. uri dopoldan.

Po otvoritvi konference, popoldan ob 4. uri je prvi govoril angleški zakladni minister Snowden z odločno gesto, ki bo imela velik moralen vpliv na konferenco. Na bazi obstoječih razmer in možnosti ter z največjo koncilijantnostjo se bo morala snov obravnavati, da se pereče vprašanje reši.

Predvsem je vprašal Snowden, ali naj se konferenca takoj razdeli na dve komisiji, na politično in reparacijsko, ali naj se vrše prej načelna razprava o Youngovem načrtu. Dalje je izjavil Snowden:

Priznati je treba, da pomeni Youngov načrt rešitev reparacijskega vprašanja v okviru, ki odgovarja nemškimi plačilnim zmognostim, kar odgovarja popolnoma mišljenju angleške vlade, ki je zadovoljna tudi z višino letnih obrokov. Pod nobenim pogojem pa se ne more zadovoljiti z načinom razdelitve teh letnih obrokov med prizadete države. Angleška vlada je pripravljena takoj črtati vse dolgove in se odredi vsem reparacijam v slučaju, če na to pristanejo ostale države. Ako pa bo treba še v bodoče plačevati vojne dolgove in dokler bo Nemčija plačevala reparacije, zahteva Velika Britanija, da prejme na račun nemških reparacij njej pravilno pripadajoči delež. Po Youngovem načrtu ne odpade na Anglijo ničesar od 660 milijonov mark, ki jih mora Nemčija letno brezpo-
gajno odplačati na račun reparacij.

Angleška vlada je zadovoljna s tem, da vrača Youngov načrt Nemčiji gospodarsko suverenost z odpravo vseh kontrolnih ustanov, ki jih je uvedel Dawesov načrt. Ni pa zado-

voljna s ključem, ki je določen v Youngovem načrtu za razdelitev novih nemških reparacijskih letnih obrokov, ker je danes tako prirejen, da prinaša enim večjo korist na škodo drugim. V prvi vrsti so oškodovane države Anglija in nekatere male države. Reparacijski strokovnjaki, ki so izdelali Youngov načrt, so očitvidno prezrli čl. 237. verzalske mirovne pogodbe, ki določa razdelitev nemške reparacije. Na podlagi tega člena je bil določen v Spa ključ, ki je bil že devet let v veljavi in ki ga hočejo sedaj izpremeniti. Ko so sestavljali Dawisov reparacijski načrt, ni nihče poskušal izpremeniti spaškega ključa. Strokovnjaki na pariški reparacijski konferenci so imeli sicer obširna pooblastila, vendar pa niso imeli pravice izpreminjati ta ključ. Ko je bila Youngova reparacijska komisija sestavljena, je bilo med vladami določeno, da bo ostal ključ za razdelitev reparacijskih dajatev neizpremenjen. Čez noč pa so strokovnjaki pogazili ta dogovor, izpremenili ključ ter znatno oškodovali interese mnogih držav. Tako bo izgubila po novem ključu Anglija na leto 48 milijonov zlatih mark, dočim pa bodo na drugi strani zvišale svoje prejemke Francija za 10.6 milijonov, Italija za 36.8 in Belgija za 12.2.

Izgubile pa bodo zaraditega velike vsote Jugoslavija, Grčija, Rumunija, Zedinjene države in Japonska, ki so morale doprinesiti v svetovni vojni tudi žrtve.

Anglija je plačala že nad 200 milijonov funtov vojnih dolgov v Ameriko, dočim se ni prejela od dolžnikov niti vinarja. Po Youngovem načrtu bo dobila Anglija baš toliko, da bi s povratili svojih dolžnikov plačala komaj svoj dolg v Zedinjenih državah.

Med Anglijo in Nemčijo obstoja dobro prijateljstvo, obstoja pa tudi dejstvo, da konkurira nemško-francosko blago na svetovnem trgu v škodo angleškemu. Zato je tudi Anglija zelo zainteresirana na stvarnih reparacijah Nemčije. Anglija je za rešitev reparacijskega vprašanja dovolj žrtvovala. Več kot je že storila, ne bo mogla. S tem so si složne vse angleške stranke. S tem dejstvom mora reparacijska konferenca računati, da bo uspešno dokončala svoje težko delo.

Uvod konferenci, ki ga je napravil Snowden je močan izraz resne volje, da se napravi med državami prvi korak k ureditvi perečih vprašanj ter k sporazumu.

Potek haške konference.

Govor angleškega zakladnega ministra Snowdena na haški konferenci je zbudil v Franciji precej razburjenja, češ, da je Snowden sovražna Franciji. Z Youngovim načrtom pa tudi v Zedinjenih državah niso prav zadovoljni. Zedinjene države so poslale na konferenco samo opazovalce, češ, da se vprašanje tiče Evrope. Vsekakor pa Zedinjene države presojajo haško konferenco z drugih vidikov kakor Evropa. Haška konferenca ima v prvi vrsti nalogo urediti težke povojne finančne posledice. Vrhu tega pa pomeni ta konferenca nekaj uvod, če bo ugodno potekla, k nadaljnjim korakom takozvane Briandove Panevrope, kar za Ameriko ne z gospodarskega ne s političnega vidika ne more biti vseeno. Uvedba enotnih carinskih določb, ali celo uvedba enotne valute pomeni

kolaboracijo evropskih držav ali ustvaritev velikega gospodarsko-političnega kolosa, ki bi lahko mnogo vplival na domače razmere in na svetovno politiko sploh, zlasti tudi, če

Obrtni zakon.

in ki se ne more razveljaviti z nikako pogodbo.

Na socialno političnem polju je še mnogo nedovršene, ki vpije ali po zboljšanju ali po zgraditvi od fundamenta. Med ta vprašanja spadajo v prvi vrsti obrtni zakoni.

Sedaj veljavni so namreč popolnoma zastareli in ne odgovarjajo več niti faktičnemu stanju niti potrebam časa.

Te potrebe zahtevajo enoten obrtni zakon za vsa država. Moderni obrtni zakon bi se moral omejiti na urejevanje odnosov, v katerih stoje obrtna podjetja med seboj in napram državnim ter samoupravnim oblastem.

Glavni znak preživelosti sedanjih obrtnih zakonov je ta, da obsega določila, ki spadajo izključno med delavsko zaščitno zakonodajo. Radi tega bi moral novi obrtni zakon vse te materije izključiti, ki naj bi se obdelale v posebnih zakonih.

Katere so materije?

V vseh obrtnih zakonih v naši državi so norme o načinu izplačevanja delavskih mezd, o odpovednem roku, o prekinitvi službenega razmerja. Dalje so v obrtnih zakonih poglavja, ki obravnavajo službeni odnos in učno razmerje obrtnih vajencev ter poglavja, ki se nanašajo na reševanje sporov, izhajajočih iz službenega odnosa obrtnega pomožnega osebja.

Vse te in slične norme bi se morale obdelati v posebnih zakonih in sicer bi morali dobiti poleg novega obrtnega zakona še te-le zakone:

1. Zakon o delovni pogodbi pomožnega osebja;
2. Zakon o vajencih;
3. Zakon o obrtnem sodstvu.

Delovna pogodba je obdelana že v naših civilnih zakonih. V prvi vrsti je merodajno v naši zakonodaji načelo privatne pogodbe in svobodnega pristanka delavčevega.

V predpostavki svobodnega pristanka je pa velika zmeta. Znano je dejstvo, da ni delavec v največ slučajih svoboden pri sklepanju pogodbe. Zelo velikokrat mora sprejeti delo pod vsakim pogojem. Če je tako, ne more postati individualna pogodba edini in glavni regulator službenega razmerja. Potreben je zakon, ki daje več, kakor pa zaščito individualnih pogodb, ki vsebuje prisilne norme v cilju zaščite delavcev

bi se uredili gospodarski odnosi z naravnimi zakladi, bogato Rusijo. S tega stališča hočejo ostati Amerikanci — opazovalci.

Sicer že obstoja pri nas specielni zakon, ki urejuje po teh načelih službeno razmerje, to je zakon o delovni pogodbi trgovskih pomočnikov in sorodnih strok, ki je v veljavi le v Sloveniji in Dalmaciji. Vendar pa je potreben splošen zakon o delovni pogodbi pomožnega osebja, ki naj bi veljal za vse vrste pomožnega osebja, v kolikor ne nudijo specielni zakoni posameznim panogam pomožnega osebja boljše zaščite.

Da bi se zavaroval delavec pred raznimi poizkusi izkoriščanja, bi moral obsegati zakon še te odredbe:

1. Delavska plača se mora plačevati vedno v gotovini in le izjemoma tudi v naturah; in

2. Za delavske plače jamči podjetje, pod katerega firmo se vrši delo.

Zaračunanje predujmov bi se moralo urediti tako, da bi smel delodajalec odtegniti samo četrtino plače na račun predujmov.

3. Zaščititi bi se morale delavske mezde pred rubljenjem. Pred vojno je bil del delavske plače zaščiten pred rubežnijo. Ker je bil ta del fiksiran v denarju, je radi devalvacije danes delavska mezda nezaščiten in se sme rubiti v celoti.

4. Zaščita ob priliki prekinitve službenega razmerja. Sicer obstoja jo že po sedaj veljavnih zakonih odpovedni službeni roki. Toda ti roki so večji del prekratki, poleg tega se pa smejo potom medsebojne pogodbe poljubno izpremeniti. Ker je pa delavec šibkejši pogodbenik, ga je treba v tem pogledu tako zaščititi, da se določijo ob priliki prekinitve službenega razmerja čim daljši odpovedni roki, ki se ne morejo skrajšati ali ukiniti niti s pristankom delavca.

Polje delavske zaščite je zelo široko in ne more biti za vse delavce enako. Radi tega so potrebne posebne dopolnitve k tem pristalim normam. To bi bile kolektivne pogodbe.

Kolektivne pogodbe so nujno potrebne. S kolektivno pogodbo se razširja število prisilnih norm, ki urejajo službeno razmerje, a tako, da velja ta razširitev samo za določen čas in določen krog delavcev. Dalje so kolektivne pogodbe garancija za mir v tovarniških in obrtnih obratih.

Gospodarsko vprašanje pred društvom narodov.

Društvo narodov bo imelo svoje 56. zasedanje sveta narodov pričenši s 30. avgustom v Ženevi. Začasni dnevni red vsebuje večinoma gospodarsko-politična vprašanja in narodno-manjšinsko vprašanje. Med gospo-

darskimi vprašanji sta zlasti kriza v sladkorni in premogovni industriji, pri čemer se bo obravnavalo tudi o mednarodnih kartelih. Konferenca bo dobila očitvidno povsem današnji gospodarski značaj.

Stavka v angleški tekstilni industriji.

Stavka oziroma izpor v angleški predilniški industriji traja še vedno dalje. Delodajalci zahtevajo znižanje mezd za 25 odstotkov, predilniška organizacija je z ozirom na krizo v predilniški industriji pristala na 72-odstotno znižanje; podjetniki so kon-

česijo organizacije odklonili. Izpor v predilniški industriji pa utegne biti prav za industrijce hud udarec, ker se njih odjemalci obračajo za dobave na druge dežele še bolj kakor prej. In odjemalce bo težko zopet pridobiti.

Dnevne novice.

Avtobusni promet v Ljubljani.

Mestna občina ljubljanska je pred več leti dobila koncesijo za vse važnejše avtobusne proge, ki naj zvežejo tudi oddaljene kraje z mestom. Ker pa so na občini odlašali in se niso lotili tega vprašanja s potrebno in primerno resnostjo, so privatni podjetniki začeli z avtobusnimi vožnjami po vseh rentabilnih progah, tako, da bi si sedaj mestna občina lahko uredila mestni vozni promet le po onih progah, ki so manj ali pa sploh nerentabilne.

Sedaj pa je cestna električna železnica začela pripravljati, da ona prevzame postopoma promet na vseh progah. Javnost je s tem deljenega mišljenja. Eni pravijo, da ne gre vezati in dušiti privatne inicijative in privatne podjetnosti. Drugi pa zopet pritrjujejo tako započeti prometni politiki mestne občine ljubljanske.

Pravilno je to drugo stališče. Promet je zadeva javnosti, splošnosti in zato je v konkretnem primeru samo občina legitimirana, da vzdržuje avtobusni promet. (Seveda pa le, če se to podjetje ekonomično, pravilno in skrbno upravlja. — Pravilnega gornjega načela ne smejo pa uveljavljati nesposobni ali pa celo pokvarjeni elementi za take gospodarje, ki bi se ne zavedali odgovornosti, za one, ki bi se topli za občinske avtobusne vožnje le, da napravijo dobro ali slabo kupčijo za neko avtomobilsko tvrdko, za take ljudi seveda ne bi mogli verjeti, da bodo po mestni občini uvedeni avtobusni promet urejali v absolutnem interesu javnosti. Zato: le, če bodo dani tudi ti predpogoji, bo moralo in moglo obveljati po našem listu že velikokrat obrazloženo načelo.

Zdi pa se nam, — da takoj pove-mo svoje mnenje — da je ravno v upravnem svetu cestne električne železnice potrebna temeljita reme-dura. Sedaj je prišel čas, da se tudi dokonča in razčisti še nerešena za-deva s prodajo obligacijskega poso-čila in da se da občinskemu svetu priliko in možnost, da bo tudi ta po-vedal svoje mnenje. Vsaj to je pre-rogativa občinskega sveta.

Mestna ljubljanska elektrarna in družba »Elektra«. Družba »Elektra«, po domače povedano, prodaja odvišni tok Združenih papirnic v Vevčah. Ker je iskala kupcev tudi v okolici mestne občine ljubljanske, je nastal še za Peričevega županovanja med mestno občino in »Elektro« konflikt. Zadnji čas se začena ta pesem zno-va. — Naravno. Mestna občina bo povečala svojo centralo, zato bo ra-bila odjemalcev in tudi za ceno obe-tajo, da bo nižja. Zato je »Elektra« — kakor slišimo — ponudila mestni občini ljubljanski sporazum, in sicer

tak, da bi se vse zadeve, ki se tičejo preskrbe konzumentov z električnim tokom obravnavale v posebnem od-boru, ki bi ga paritetno sestavljali »Elektra« in mestna občina ljubljanska. Pravimo pa: iz take moke ne more biti dobrega kruha. — Za pod-jelje mestne elektrarne in »Elektro« bi se postopoma ustanovila delniška družba in s tem vse ostalo, kar se v tem primeru zgodi. Toda: elektrika je javno dobro, zato ni predmet za nobeno kupčijo. V upravnem odboru mestne elektrarne je zato obveljal predlog: Mestna občina bo svoje pra-vice varovala brezpogojno, »Elektro« pa smatrala za konkurenčno podjetje povsod tam, kjer bi hotela »Elektra« okrniti pravice mestne občine in in-terese javnosti. Upamo, da bo to sta-lišče osvojil in sankcioniral tudi ob-činski svet.

Obletnica smrti Štefana Radiča je bila dne 8. avgusta. Nekateri listi so se ga spominjali v daljših člankih, zlasti hrvaški.

V Varaždinu je imela hrvaška zveza obrtnikov svojo 21. skupščino. Na skupščini so bili tudi srbski in slovenski obrtniki zastopani. Na dnevnem redu so imeli razprave o obrtnem zakonu, o davčnih breme-nih in govorili so tudi o reviziji so-cijalnih zakonov.

Skupščina je imela močno ce-hovski značaj, zakaj zahteve, ki jih obrtniki postavljajo, so brez poleta v bodočnost, ker obrtniki mislijo, da se da dvigniti in pospeševati in-terese obrtnega stanu s samimi pre-povedmi in omejitvami ali uklepa-njem v konservativne paragrafe. O-brti se morajo prilagoditi razme-ram in iskati nova pota, kako naj-dejo primerno mesto v človeški družbi; to pa niso stare kautele, ki jih razvoj sproti pregaža. Sicer je razveseljivo, da se obrtniki zani-majo za svoje interese, ali poiskati mo-rajajo pri tem pravo pot napredka. Toliko bodi omenjeno glede na for-malno shvatanje interesov.

Razumljivo je, da se obrtniki pri-tožujejo proti visokim davkom, in je tudi res, da so sorazmerno obrt-niki v primeri s kapitalisti in ljudmi, ki imajo lahek zaslužek, preveč o-bremenjeni. Nerazumljivo pa je, da se je tudi hrvaška skupščina obrt-nikov spravila na socialno zakono-dajo. Iz resolucije je jasno razvid-no, da zahtevajo poslabšanje soci-jalne zakonodaje, ker izrecno pra-vijo, da daje zakon o zaščiti delav-cev — delavcem preveč pravic in da nudi bolniško in nezgodno zava-rovanje preveč ugodnosti. Tako sta-lišče imajo v teli vprašanih tudi slo-venski obrtniki, ki so ga najbrže sflirali tudi hrvaškimi obrtnikom. K temu vprašanju bi morali ravno o-brtniki zavzeti drugačno stališče.

kakor smo že večkrat povdarjali. Ali morda ne potrebujejo ravno obrtniki prav tako kakor delavci bolniškega, nezgodnega in starost-nega zavarovanja?

Zakon o zaščiti delavcev in za-kon o socialnem zavarovanju sta dve važni pridobitvi, ki bi se mora-li raztegniti na vse tiste slojce, ki imajo negotov socialni položaj. Ali ne spadajo obrtniki tudi sem? In kljub temu se v svoji kratkovid-nosti bore proti socialni zakono-daji.

Dr. Otmar Pirkmajer, bivši veliki župan mariborski, sedaj načelnik no-tranjskega ministrstva, je bil imenovan za generalnega inspektorja ministr-stva notranjih del. Generalni inspek-tor vrši v imenu notranjskega ministra kontrolo celokupne notranje uprave.

Veleposelstvo Belje v Banatu je bila podrejena doslej finančnemu ministru. To posest odkazuje sedaj kmetijske-mu ministrstvu ter namerava orga-nizirati na njej vzorno kmetijstvo, zlasti gojiti tam plemensko živino in prvovrstna žitna semena.

Haaska konferenca vlad se pri-pravlja k delu. V zmislu Snowden-vega predloga se je na haaski kon-ferenci vršila najprej splošna ali ge-neralna debata, v kateri so posamez-ni zastopniki vlad skoro brez izjeme načeloma pristali na načrt in si pri-držali za komisijske debate svoje pri-drške. Po generalni debati so usta-novili dve glavni komisiji, in sicer politično in finančno. Politična ko-misija bo obravnavala izpraznitev Porenja in politične razmere, ki so nastale po vojni. V to komisijo voli od šestih glavnih držav sklicateljic vsaka po dva zastopnika. V finančno komisijo pa bodo vabljeni zastopniki vseh na konferenci udeleženi držav, in sicer tudi za vsako državo po dva. Konferenca se ne bo prekinila med zasedanjem sveta Društva narodov, ki prične zborovati koncem avgusta. — Nastop angleškega zakladnega ministra Snowdena na konferenci je, razen v Franciji in Italiji, povsod razmeroma ugodno vplival, ker je že vnaprej diktiral stvaren potek kon-ference.

Mussolini se boji Amerike. Pariški »Journal« je objavil Mussolinijev članek, v katerem pisec opozarja, da so Zedinjene države okupirale 60% petroleja, polovico produkcije železa in jekla, devet desetih avtomobilske in premogovne ter pšenične produk-cije. Poleg tega imajo v rokah skoro vso svetovno trgovino. Amerika ved-no več uvažja v Evropo, svoje dežele pa zapira s carinskimi mejami evrop-skim produktom. Vse evropske dr-žave imajo pasivne bilance. Ni ga na-roda v Evropi, ki bi se uprle hege-moniji Amerike na gospodarskem po-lju. Vse blago plača Evropa v zlatu,

vojne dolgove plača v zlatu Ameriki; torej je jasno, da mora obubožati. Če pojde tako dalje, postane Evropa ameriška kolonija. Boj proti tej gro-zeci opasnosti je varčnost in odkla-njanje uvoza nepotrebnega blaga iz Amerike.

Ludvik Brettschneider umrl. Na Dunaju je umrl v nedeljo popoldne v 69. letu starosti bivši narodni posla-nec Ludvik Brettschneider. Pokojnik je bil delavski socialno-demokratič-ni organizator ter je izšel iz vrst roč-nih delavcev.

Trije protifašisti so ušli z otoka Lipari. Mussolini pošilja politične iz-gnanca na otok Lipari. Nedavno so ušli z otoka trije izgnanci in sicer E. Lussu, prof. K. Rosselli in Fr. Nitti, vpuk bivšega italijanskega ministr-skega predsednika. Italijanska vlada o begu ne poroča, vendar pa je za-vladalo v Italiji razburjenje, ko so se pojavili pobegli sovražniki fašizma v — Franciji. — To je dokaz, da fašizem ni več tako zanesljiva vera, ka-kor je bila.

Poljska republika je nekonsolida-rana država. V njej vlada prikrit ab-solutizem. V desetih letih obstoja je bilo na Poljskem izvršenih 952 smrtn-rih obsod, kar pomeni, da je bilo vsako leto justificiranih 95 oseb.

Nemški državni kancler Müller je že v toliko okrevljal, da prevzame že prihodnje dni državne posle.

Pričeta pogajanja med Rusijo in Kitajsko so se prekinila. Iz Moskve poročajo, da hoče Kalinin sam pro-učiti položaj in osebno intervenirati pri obravnavah, ker je stališče Ru-sije do Kitajske zapleteno. Rusija hoče doseči v sporu markantno zma-go, čeprav je konflikt povzročila sa-ma s tem, da je vlekla vse dohodke iz severno-vzhodne kitajske železnice sama in organizirala v južni Mandžu-riji upore proti kitajski nacionali-stični vladi.

Fašistično-boljševiško prijateljstvo. Fašistično ministrstvo za zrakoplov-stvo v Rimu je priredilo v čast ruski misiji banket. Med gosti je bil tudi famozni podtajnik Balbo, ki se ga po vsej pravici dolži, da je v zvezi z mnogimi krvavimi preganjanji socija-listov, dalje ruski sovjetski poslanik v Rimu, general de Pinedo in mnogi drugi častniki zrakoplovstva. Balbo je izročil pozdrav italijanskega mini-strskega predsednika Mussolinija ru-ski avijatiki. Ruski poslanik se je za-hvalil v imenu sovjetske vlade za sr-čen sprejem ruske misije v Rimu. Go-voril je o velikem tehniškem in ci-vilnem pomenu poleta na vzhod, ki ga je napravil Balbo, izreki obenem nado in željo, da ruska avijatika čim-prej vrne obisk italijanskih avijati-čarjev v Odesi. Ruski poslanik je za-ključil svoj govor: živela bodočnost Italije in nje sila v zraku. Boljševiška godba pa je zasvirala internacionalo in fašistično himno.

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

130

Leo je čutil, kako se Sonja premaguje, kako skriva pred samim seboj razočaranje, ki ga ji je doprineslo prvo učno mesto.

»Kaj bova povedala nadučitelju, kdo sem jaz?« je vprašal Leo.

»Brat rečiva! Haha!« se je nasmehnila Leonu, ki se ni strinjal z njenim predlogom. »Povedal bom, da sva se slučajno srečala in da sem te spremil, ker nisi vedla ne kod ne kam.« Mislila sta, da pride kak star nadučitelj in slab utis bi napravila nanj, če bi povedala, da je Leo njen fant... Priti na svoje prvo mesto s fantom — to ni moralno za vaške razmere... Oba sta bila prepadena pred tem in zato nista pomislila, da bo njun zagovor precej neroden in maloverjeten. Čez nekaj časa sta zagledala dva mlada človeka, ki sta prihajala po klancu navzgor. Kio sta prišla blizu, sta ju nago-vorila in predstavili so se. Razveselila sta se nju-nega prihoda.

»To pa je dogodek za nas, taki gostje v tej pusti planeti...« ju je pozdravljala nadučitelj, resnih, globokih potez. Učitelj je bil nervozen, afektiran in oči je imel krvave. Leo je takoj spoznal, da pije. Lice njegovo je bilo prezgodaj s potezami zo-rano... Sonja in upravitelj sta odšla takoj v pisar-no, to se pravi v njegov razred, da rešita vse for-malnosti. Leo in učitelj pa sta šla v sobo, ki je bila določena za Sonjo. Visokostropna je bila, z dvema nepospravljenima posteljema, miza in dva stola —

to je bila vsa oprema. Ob postelji so bile na steni narisane fantastične figure raznih likov.

»To delava, kadar nama je dolg čas...«

Na mizi je ležala velika vojaška pištola, ki jo je upravitelj prinesel iz svetovne vojne. Učitelj jo je kupil od njega in pokazal je Leonu luknje, ki so jih napravili ostrji projektili. Grozno je moralo biti v tej hiši, da sta kar v sobi streljala. Naravnost blazno je bilo vse to, kar mu je pripovedoval učitelj. Dva mesca je ležal spodaj v kuhinji, ki je ne moreta rabiti, na sami slami. Po zimski zapade glo-bok sneg. Ljudje so tuji. Teško se je razumeti z njimi. Kot žandarje jih gledajo in nobene gostilne ni blizu. Je, toda tam se dobe samo vino, hrana ne. Zato sta na hrani pri žalarki, ki rada pije in ju gosti z juho, v kateri se mnogokrat koplje kak njen las; tudi muhe niso redke... Učitelj se je smejal za-čudenemu Leonu, ki ni mogel takoj verjeti, da je vse to res.

»V tej sobi je ob prevratu umrl stari nadučitelj. Dvajset let je živel v tem kraju. Madžar je bil in z žalarko je imel pet otrok. Govorijo, da se je obesil in pravijo, da še sedaj straši včasih po noči. Ko tuli veter skozi vrh in skozi te zidove, pravijo, da slišijo njegove vzdihne... Sedaj bo lažje. Sedaj bo gospodična tukaj. Upravitelj sicer takoj odide v tri ure oddaljeni kraj, kjer se namerava poročiti. Zato je tudi prosil premestitve že v lanskem šolskem letu, pa pri nas gredo počasi prošnje naprej in zato so jo rešili še le pred tednom, tik pred kon-cem šolskega leta. Živimo kot od sveta zaprti. Ljudje zase, otroci zase in mi zase...«

Povedal mu je, da je zaročen in da se večkrat pelje v mesto, kjer je zaročenka. »Toda človek se

prilagodi razmeram in včasih mu ni niti, da bi kam šel. Po nedeljah se potikam ves dan, zvečer se na-vadno napijem... Ze dve leti sem tukaj in vem, da bom še. Upravitelj se je rešil. Poroči se in lažje mu bo. Če mu bo... Človek izgubi v tej mrtvašnici vsako čustvo, vsako vero. Ne bereva nič. Samo časopis pregledava, ko pride... Tam na mizi leže že štirinajst dni nepopravljeni zvezki...« Nato ga je vpraševal po Sonji, Leo ni hotel izpovedati ničesar in je ostal pri svoji prvotni trditvi, da se še ne pozna dolgo s Sonjo, da je zato ne more ozna-čiti, da je šel z njo kot slučajen spremljevalec itd. Učitelj se mu je sicer pomizikoval, čes, saj vem, kako je...« Ko pa je videl Leonovo odločnost, si ni bil na jasnem, ali laže ali govori resnico.

Upravitelj ni pil. Rednejši je bil, ker je pač bil odgovoren, če tudi še letos ni bilo nadzornika... Z združenimi močmi so uredili začasno Sonjino sobo, v kateri sta do sedaj živela upravitelj in učitelj. Upravitelj je obljubil, da pride jutri zidar, ki bo stene prebelil. Čez dva dni se bo lahko vselila. Železna postelja, ki je spadala k šolski opravi in ki jo je imel do sedaj učitelj, je po predpisih pri-padla Sonji.

»Kje boste pa vi sedaj spali?« je vprašala Sonja motnogledega učitelja.

»V kuhinji, na slami...«

Ko so uredili, sta ju pustila sama. Sonja se je moško premagovala in odločno zavrnila Leona, ki je besedoval o tej mrtvašnici, ki pravkar sprejema Sonjo v svoje blede, morilsko obzidje. Sonja se te-ga ni hotela zavedati, zato se je tudi branila po-govora z njim.

Petrolejski vrečki v Rumuniji go-re že tri mesece, ne da bi jih mogli pogasiti. Požar se razteza na ozemlju 4000 oratov. Ponavljajo se eksplozije in zaradi tega je vsakršna gasilna akcija težavna.

Iznajditelj Auerjeve plinske svetljave, Karl Auer Welsbach, je na Koroskem na svojem gradu dne 4. avgusta t. l. umrl. Star je bil 70 let.

Dvakrat umrl, Na Bavarskem je ladijski delavec obolen za živčnim krčem. Ponosrečil je in dobil udarce po glavi in rebra mu je polomilo. Morali so ga operirati. Po operaciji je pa bolnik dobil živčni krč ter je bil podoben mrtvecu, dasi je ohranil zavest. Zdravnik ga je proglasil mrtvim, položili so ga v rakev in odnesli v mrtvašnico. Pri nočni viziti pa zdravnik ni mogel verovati, da bi bil delavec mrtov. Šel je po glavnega zdravnika, bolnika so prenesli v operacijsko sobo in ga jeli masirati, močiti, gibati itd., dokler bolnik ni zopet prišel k moči. Delavec sam je pripovedoval, kaj je slišal govoriti, kaj so delali z njim, toda geniti se ni mogel, ziniti ni mogel besedice. Delavec je bil takrat star 23 let in sedaj po 40 letih je umrl drugič.

Pokvarjena mladina.

Na Dunaju je imela socialistična mladina zlet. Zleta se je udeležilo okoli 50.000 omladincev, okoli 20.000 tudi iz drugih držav, kakor smo poročali že zadnjič.

Avstrijsko meščansko časopisje je mnogo pisalo o tem zletu, a ne da bi zletnike pozdravljalo ali se veselilo prireditve, česar bi od njega tudi nihče ne zahteval, ampak ubralo je mile jokave strune nad pokvarjeno mladino in hudobnimi zapeljivci, ki idealno mladino zapeljujejo na pregrešna pota. V srce se mi je zasmilila burjazija, ki tako hrepeni po dobro vzgojeni mladini, pa nima več moči ni s svojim denarjem, da bi mladi rod privezala nase.

Toda ne šalimo se!

Novo delavsko gibanje po vsem svetu skuša že mladini vcepiti delavski ponos in spoznanje njene bodoče vloge v človeški družbi. To je dolžnost delavskega gibanja. Mladina se v šoli in v družbi sploh vzgaja tako, kakor se vzgajajo sužnji, ki se morajo bati gospodarjeve šibe in peklenškega ognja. V tem duhu gre vsa vzgoja, ki, naravno, ne more vzgojiti samostojno mislečih ljudi, še manj pa ljudi, ki bi se zavedali svoje enakopravnosti v človeški družbi in pa naloge, da je vsak član človeške družbe dolžan služiti skupnosti, enako z vsemi drugimi ljudmi. Če si pridobi že mladina to zavest, potem bo tudi delavec vedel, da je dolžan delati za družbo, pa da ima tudi družba do njega vse dolžnosti. To se pravi: misli in delal bo zavedno.

Kakšna je meščanska in klerikalna vzgoja, nam praktično dokazuje svetovna vojna in pa vojne razmere, ki tvorijo še danes kaos in desorganizacijo duha. Vzgoja se pred vojno ni vršila v interesu družbe, ampak le v interesu kapitalistične družbe in raznih malikov. Tako je večinoma še danes. Kako naj se zahteva potem od tako vzgojenega človeka resno in stvarno mišljenje, samostojnost nazorov in nelo načelo, ki bi bilo njegovo in v prid cele človeške družbe?

Vzdihovanje meščanskega časopisja je razumljivo. Kapitalistična družba potrebuje slepe in gluhe sužnje. Ni pa nič manj razumljivo, da ve tudi delavsko gibanje, kje tiči vzrok današnjih razmer in ve, kako pristranska je vzgoja mladine in naperjena proti interesom delavskega razreda. Zato, gospodje v onem taboru: Novo delavsko gibanje vzgaja mladino v svojem novem duhu, ki naj dvigne človeštvo iz današnjega blata, da bo služilo kot enakopravno celoti, skupnosti.

Kultura.

Pisatelj Josip Suchy je slavil v ponedeljek svoj 60. rojstni dan. Kadar ga srečam po ljubljanski ulicah, vedno se me loti zanj neko navdušenje, ker vidim pred seboj mirnega, tihega, marljivega in iskrenega človeka. Suchy je študiral in je dovršil pravne študije. Po študijah je ostal na Dunaju ter vstopil v službo pri dunajski trgovski zbornici v oddelku za eksport. V tej lastnosti je mnogo potoval po Orientu (Teheran, Kairo, Ceylon, Indija). Tudi v Bombayju je prebil nekaj let. Ker ima izreden dan jezikov, se je več orientalskih jezikov dodobra naučil. Leta 1913. se je naselil v Trstu ter služil pri dopisnem uradu. Šele v zadnjih letih je stopil v službo pri Trboveljski premožkopni družbi. Pisatelj je začel zlasti, odkar je doma. Tudi naša kulturna organizacija »Svoboda« je izdala eno njegovih knjig (»Indijske pravljice«). Suchy je satirični, beletristični in znanstveni pisatelj. Svoje spise je objavjal v najrazličnejših listih; deloma tudi v našem nekdanjem dnevniku »Napreju«. — Želimo mu še mnogo let!

Vsaka delavska družina mora biti včlanjena v „CANKARJEVI družbi“!

S. Publicus:

Merilo neizmerjene moči.

Prvi avgust je minul. Razen nekoliko prevelike pozornosti merodajnih in vladajočih oblasti se ni zgodilo 1. avgusta leta 1929, na takozvani »rdeči dan«, prav ničesar, kar bi naš prvemu dnevu v avgustu dalo važnejši in pomembnejši značaj. Bil je dan, ki ga smemo in moramo primerjati merilu današnje moči — komunizma.

Povsod je bil mir, ko po navadi. Nikjer po Evropi demonstrativnih štrajkov s političnim karakterjem, nikjer burnih in krvavih demonstracij, nikjer živih in navdušenih govorov v komunistično okrašenih dvoranah. Komunistične centrale Dunaj, Berlin, Pariz so odpovedale — delno radi zunanjih pritiskov in sil, delno pa radi idejne razcepljenosti, strankarske nedisciplinane in razkosanosti v znamenju prepoveda k resnosti in konstruktivnosti v gospodarskem pogledu.

Le na »Rdečem trgu« v Moskvi je bilo na »rdeči dan« rdeča živahna in ovsomna manifestacija in demonstracija moskovskega proletarijata so dale 1. avgustu nekaj sija in pomembnosti. Masni v Moskvi in gospodom v Evropi pa je govoril idejni voditelj ruskega komunizma, Josip Stalin.

Stalin je povedal to pot marsikaj zanimivega in pa tem, ko je slišal poročila svojih central v Evropi. Po tem, ko je videl, da so evropske države pričele najhujšo akcijo za iztrebljenje komunizma in da so z najostrejšimi ukrepi pričeli z delom.

Stalin je moral ugotoviti: Nad nas v Evropi gre oborožen napad. Položaj prehaja na konico noža.

To je povedal Stalin in moskovska masa je demonstrirala proti evropskemu imperializmu in proti socialni demokraciji.

Pozabil pa je povedati Stalin na dan 1. avgusta, da so tega oboroženega napada oni sami krivi. Zakaj danes je treba računati z resnimi dejstvi in s situacijo, ki drži današnje gospodarstvo po koncu. On je pozabil povedati, da so se komunisti s svojimi gesli, v današnji pozi in stanju, same sebe postavili iz delavskih mas, da so sebe izključili iz javnega političnega in gospodarskega življe-

nja. Njihova taktika je za delavski razred nereelna, gospodarsko nekonstruktivna. Komunistične stranke so potisnjene — ne zato, ker je beli teror — iz političnega življenja, zato, ker so pokretu in socialnim potrebam delavstva in kmetskega ljudstva — nedorastle. Same sebe so se postavili iz vrst delavskih in kmetskih pol strank.

Saj vemo, da so bili pred nekotikimi leti komunisti v Evropi veliko strašilo. Vemo, ker smo videli zdivjano in nerazredno maso, ki se je med vojno napila krvi in je se želela krvi — meščanske, malomeščanske in socialnodemokratske. Toda tudi ta »komunistična« masa ni bila komunistična, zakaj, ni razumela ne smisla in ne borbe — za komunističen družaben red. In beli teror? Ta beli teror je mnogokrat zdramil in ozdravil to nerazredno maso, ki bi bila zmognjena, da bi brzela tudi v podivjanost in v svoj lastni pogin.

Komaj deset let je minulo po svetovni vojni, a danes že vidimo vsepovsod razsula v vojni porojenega komunizma. Testamentarno sodelovanje komunistov je jenjalo s številom pada glasov in ne samo z odpravo sistemov parlamentarnih demokracij. Odtod so se komunisti, ki so postali že poklicni, zadovoljili z lokalnimi in malopomembnimi organizacijami, dokler niso dobili od zgoraj ukaz: v trojke!

Od tedaj se evropski komunizem zamaa trudi. Sami sebe so potrojili v trojke, a mesto dejanj za delavsko maso, so pričeli s terorističnimi akcijami in atentati na policiste. Mi smemo reči: Povojni komunizem v Evropi prehaja v to, kar je bil predvojno, — coklja v delavskem gibanju.

Neizmerna je moč proletariata. Ne trdimo, da bi bili komunistični nazori v idejnem in socialnem pogledu brezpomembni. Nasprotno. Toda uverjeni smo, da zaveden proletariet ne bo izrabil svoje moči za nepotrebne žrtve in nesmiselne ter nekoristne akcije.

Merilo neizmerjene moči proletarijata je v organizaciji, ki jo je stvaril proletariet v vseh evropskih državah.

Verni socialisti.

Pri Bachlechnerju na Dunaju se je vršil 5. t. m. shod talkozvanih vernih socialistov, na katerem je govoril s. Ellbogen in zagovarjal religiozni socializem, ugotavljajoč, da obstoji že od Sentsimona in Fourierja.

Nek delavec napravi medklic: »Vera je opij za ljudstvo.«

Ellbogen: »Ali, dragi prijatelj, to je Marks napisal, ko je bil še čisto mlad. V marksizmu je mnogo, kar je samo teorija in kar ne sme postati dogma.«

Delavec: »Če hočeš združiti ogenj in vodo, nastane iz tega megla (para). In megle smo imeli že dosti.«

Ellbogen: »Strankin pravilnik predpisuje, da je religija zasebna stvar.«

Delavec: »Ne, po Marksu je lahko religija zasebna zadeva samo za države, ne pa za stranko.«

Ellbogen: »Nikar ne govorite vedno o Marksu. On sam bi bil danes drugih misli. Strankin pravilnik predpisuje . . .«

Delavec: »Aha, ali to ni dogma?«

Ellbogen: ». . . da je religija zasebna zadeva vsakega člana.«

Delavec: »Potem pa je strankin program nemarksističen.«

Ellbogen: »Svoj čas je seveda vodil marksizem antireligiozno propagando, ali to se je preživelo in danes moramo biti veseli, da imamo tudi religiozne socialiste. Karl Marks se je preživljal.«

Zakaj sem zabeležil gornji dialog? Zato, da sodrugi vidijo, kam nas pelje te vrste oportunitizem. Tudi pri nas smatrajo nekateri za potrebno, prevzeti Ellbognove nazore. Sicer se ta polkret ni tako očigleden, da bi mu bilo pripisovati kake posebne važnosti, vendar značilen je že sam njegov pojav. Ne vem, jeli to ona

hipnoza, ki se pojavlja v masah pred vsako realno silo, v tem slučaju pred silo rimske cerkve, ki si je v zadnjih letih na zelo posveten način znala utrditi svoje pozicije, ali je pa to fino preračunan manever iste cerkve, ki hoče na ta način razkrojiti in oslabiti »rdečo nevarnost«, ki je bila dosedaj cerkvenemu imperijalizmu najmočnejši jez. »Divide et impera« je geslo vsakega imperijalizma, tudi tega, in gorje nam, če se bomo začeli deliti v verne in neverne socialiste; potem je že bolje, da prestopimo vsi skupaj, s celim trenom, v Krekovo mladino. Kajti verski socialist ne more biti nič drugega, kakor današnji krščanski socialist; ne vem, v čem bi se ločil od njega. Tudi krščanski socialisti so socialisti, samo da priznavajo vero in vse, kar ona uči in predpisuje. Logično morajo potem priznavati cerkveno avtoriteto nad seboj in to priznanje jih veže. Oni ne morejo biti razredni bojovníki; v interesu cerkve se morajo dostikrat odpovedati lastnim interesom, in ker jih vera uči, da je vse dobro in slabo od boga, morajo udano prenašati tudi krivice, ker bi nasprotno pomenilo upirati se božji volji. Vse to pa je v diametralnem nasprotju z modernim socializmom. Kako bi mogli zato, da se odpovemo eni dogmi, ki niti ni dogma, prevzeti nase sto drugih dogem, ki se upirajo človeškemu razumu.

Vera je zasebna zadeva človekova, pravi naš program. Dobro, podpisemo. Nikjer pa ni rečeno, da je pripadnost h kaki cerkvi tudi zasebna zadeva. Vero in cerkev še danes mnogi mečejo v en koš, kar nikakor ni pravilno. Malo je na svetu ljudi, ki bi izhajali brez vsake vere. Večina priznava nad seboj neko nadnaravno silo, ki vlada vsemirje; ali jim je po-

tem ta sila solnce, hudič, bog, ali pa prosta narava, je vseeno, v svojih dušah so si ustvarili neko religijo, o kateri smatrajo, da jim je potrebna. Nekaj drugega je pa, kadar se polasti te vere neka človeška organizacija, pa najsibodi to bonci v sveti Lhasi s svojim lamo, ali pa katoliška cerkev s svojim papežem. Kajti vse cerkve so konservativne, sovražnice napredka in svobode. H koncesijam se jih zamore prisiliti le potom trdega boja in odstopajo le tam, kjer bi jim v nasprotnem slučaju grozila škoda.

Torej religija je lahko tvoja zasebna stvar. Nihče v strok. org. ti ne bo očital, če veruješ v svojega boga in k njemu moliš, njemu na čast poješ himne in se postiš, in za pokoro svojih grehov nosiš polena na vrh Triglav. Nekaj drugega je pa, če hodiš pobožno poslušati pridige, kjer misionar izliva golide psolv na »rdečkarje«, če hodiš k spovedi, kjer ti spovednik ne da odveze, če se ne odpoveš socialističnemu časopisu in ne voliš tiste stranke, ki jo cerkev priporoča, če hodiš k cerkvenim obhodom in procesijam, in s svojo štafazo povečavaš politično moč cerkve, ki je nasprotna tvojim socialnim stremljenjem, če nosiš za isti namen svoje trdo prislužene novce v cerkveni nabiralnik, in s tem pomagaš utrjevati reakcijo v lastno škodo in v škodo stranke. Dvema nasprotnima si gospodarjema torej ne moreš služiti, enemu se moraš odpovedati, in izkušnja nas uči, da se na socializem takih ljudi, ki bi radi na obeh stolčkih sedeli, ne moreš nikoli prav zaneesti, medtem ko so oni, ki so se cerkveni oblasti popolnoma odpovedali, naši najboljši borci. Ne trdim, da je katoliška cerkev popolnoma socialna, nasprotno, vendar njen konservativni avtokratizem ovira njen socialni razmah, in je njeno prvotno obliko popolnoma popačil. Njeni pošteni elementi morajo temno svojih energij potratiti s to silo. Kdor hoče torej svobodno delovati na preoblikovanju družbe, ne more priznati nad seboj te ovirajoče sile.

Še enkrat, vera je za nas zasebna stvar, cerkev pa ne; žal se najdejo ljudje, ki so drugačnega mnenja, ali, tudi Hus in Luter sta bila prvotno dobra katoličana in Millerand, Pilsudski in Mussolini so bili tudi nekoč socialisti. In še nekaj: v Nemčiji, Franciji in drugod, se poslužuje cerkev bolj zmerne taktike; tam je klerikalizem v našem zahrbtnem smislu nepoznan, tam je stvarna diskusija z njo mogoča, ne pa tako v Avstriji in pri nas v Sloveniji, kjer vse katoliške akcije ne bodo zamogle zbrisati vtiša, ki ga je napravila na delavstvo s svojimi metodami.

Želel bi, da se te vrste debate kot za enkrat brezpredmetno končajo, če ne, pa že lahko vnaprej likvidiramo svoje botege. Ali smo strokovna organizacija ali pa nas ni. Za nas še Marks ni preživl!

Celje.

Plenarna seja obč. okol. Celje se vrši v nedeljo, dne 11. t. m. ob 8. uri zjutraj v obč. hiši na Bregu. Ker so na dnevnem redu tudi razne manjvažne zadeve, kakor prošnje za gostilniške koncesije, ki jih imamo itak odveč, svetujemo delavskim zastopnikom, da otvorijo raje debato o brezstanovalcih, o katerih je svoječasno umetna in še danes vladajoča večina trdila, da jih pri nas ne bo. Se li smatrajo drvarnice in jame v cinkar-niškem lešu tudi za stanovanja? Kaj pa stanovanjski odsek, je-li že čisto odpovedal? Koliko uspešnih intervencij je že imel? O poteku seje bomo poročali. Delavstvo naj vzame na znanje, da so občinske seje še vedno javne in naj se jih udeležuje.

Mnogo se govori, da projekt novega rudarskega zavarovanja izloča med drugim tudi delavstvo cinkarne iz zavarovanja. S strahom pričakujemo delavci, ki so že več desetletij zaposleni v tovarni, kaj bo s pravicami, ki so si jih dosedaj pridobili pri bratovski skladnici, če se ta govorica uresniči. Drugi, ki imajo manjšo dobo let, se zopet tolažijo, da bodo prejeli vse dosedaj (tudi od podjetja) plača-

ne prispevke nazaj z obrestmi vred. Tretji povdarjajo, da v tem slučaju raje takoj zapuste delo itd. Tako in enako ugibanje je povsod, kjer delavstvo ne sodeluje pri delavstvu zainteresiranih akcijah. Vemo, da je težko stališče za delavstvo, ker je pri vseh takšnih novotarijah največkrat ono prikrajšano. Če je bila kdaj potrebna organizacija, mislimo, da je sedaj najboljši čas za to. Ali pa počakajmo, da nam bo pomagal kak črni ljudski voditelj?

Stavbno gibanje pri nas niti zdaleka ne odgovarja potrebam stanovanjske mizerije. Z nekaj eno- in dvo-stanovanjskimi hišami, ki so se zgradile, je bilo stanovanjski bedi malo pomagano, pri tolikem številu stanovanjskih odpovedi in brezstanovalcev. Ona velika reprezentacijska stavba (sv. Antona), ki bo že kmalu dograjena, bo sicer imela nekaj stanovanj, ali najemnine za taka stanovanja naš prolet ne zmore. Kje je sedaj pomoč, ki se je obljubljala od vseh strani, če se stanovanjski zakon omeji, odnosno ukine? Z nasveti zelo radodarni hišni lastniki previdno molče, molče tudi najemniki in vendar je 1. november pred durmi!

Maribor.

DTE »Svoboda« Maribor priredi v nedeljo, dne 11. avgusta t. l. na vrtu »Ljudskega doma«, Ruška cesta 7. javni telovadni nastop z zelo obsežnim sporedom. Začetek ob 9. uri popoldne. Vstopnina 3 Din. Vabi se k obilnemu posetu. Odbor.

Zelo priporočljiva je 1. avgusta t. l. otvorjena gostilna »Šibenik« v Vetrinjski ulici št. 3. Glej današnji oglas.

Razpis. Mestna občina mariborska razpisuje na podlagi sklepa mestnega občinskega sveta mariborskega: Oddajo zemeljskih in betonskih del za izvršitev kanalov v raznih ulicah v Magdalenskem in Koroškem predmestju. Pravilno kolkovano ponudbo je oddati v zapečatenem in z napisom »Ponudba za napravo cestnih kanalov« opremljenem zavitku do 11. ure dne 16. avgusta 1929 v vložišču mestnega magistrata. Takse in druge datjave je vpoštovati pri enotnih cenah. Za ponudbo potrebni načrti in spisi so proti plačilu nabavnih stroškov na razpolago med uradnimi urami pri mestnem gradbenem uradu, soba št. 5. Mestna občina mariborska si pridržuje pravico, oddati dela skupno ali posamezno, v polnem obsegu ali delno in brez ozira na višino ponujenih cen.

Razglas. Mestni magistrat mariborski opozarja prodajalce in donašalce sadja in grozdja na mariborski trg na določbo § 10. mest. trž. reda, po kateri se mora vsak prodajalec oz. donašalec sadja oz. grozdja na zahtevo tržnih organov ali policije izkazati z izkaznico, izdano po občinskem oblastvu o izvoru sadja oziroma

grozdja. Prestopki se bodo kaznovali po § 30. mest. trž. reda.

Razglas. Vsled obstoječe suše se je v zadnjem času pokazalo v mestnem vodovodu občutno pomanjkanje

vode. Ker je poraba vode dnevno večja, je mestni magistrat mariborski primoran pozvati prebivalstvo mesta in okolice k največjemu štedenju z vodo.

Delavsko gibanje na Angleškem.

(Kratek zgodovinski pregled.)

Uvod.

Leto 1929 pomenja v angleški zgodovini novo dobo. Toda ne samo v zgodovini britske države, nego posebno še v politiki Anglije; kajti v tem letu so se na angleške delavske stranke (Labour party) v volilnem boju, ki se je odigral 30. maja 1929, točno in povsem izpolnile in največja delavska stranka sveta je izšla iz tega gigantskega boja kot zmagovalka. Ta datum pomenja zmago proletarijata ne le samo v Angliji, nego indirektno tudi drugod, kajti izpregledati ne smemo dejstva, da v zadnjem desetletju, od leta 1918, ko je bil strt režim Habsburžanov in Hohenzolercerov, delavstvo se nikjer ni izvajalo popolnejše in pomembnejše zmage, kot je ta angleškega proletarijata v maju 1929.

Zgodovinski pomen te zmage delavskega razreda je tako velik, da je v resnici pričakovati, da se bo krog angleške zunanje politike predvsem tako v bistvu izpremenil, da narodi in države, ki stoje pod okriljem britskega imperija, ne bodo več gledale v Londonu samo torišča, izkoriščevalcev in tlačiteljev. Angleški kapitalizem in meščanstvo sta britski imperij izkoriščala najhujše. To dokazujejo vedno novi revolucionarni vali narodov v Orijentu, ki morajo nositi jarem angleških gospodov. Prav tako pa so pod tem sistemom trpeli tudi delavci doma, delavci na Angleškem, dokler delavski razred ni izprevidel, da je v solidarnosti moč in v tem boju, ki se je v tem letu

odigral, obračunal z gospodo in izvelil svoje lastne delavske kandidate in voditelje. Anglija je s tem postala delavska in to pove vse. Niso več gospodarji v Angliji samo kapitalisti, ne, delavski razred ima na odločilnih mestih svoje zastopnike, svojo delavsko vladno, ki nam daje povod in garancijo, da v zgodovini angleške države pripisujemo temu dejstvu ogromen pomen.

Zmaga delavskega razreda na Angleškem je razburila duhove po vsem svetu, v vseh deželah, kjer delavci ustvarjajo in kjer se delavci bore po svojih lastnih delavskih programih. Delavec je z radostjo pogledal, ko je čul, kako silno je napredoval proletarijat v Angliji, gospod pa je strepetal, ko je čul, da se podirajo kapitalistični gradovi v domeni kapitalizma v prvi deželi industrijalizacije, v Angliji. Amerikanski delavec, ki je v glavnem prišel iz Anglije, ki je ponosen na velikanski in brezprimeren razmah ameriškega gospodarstva in ki tako silno veruje v moč dolarja, a se pri vsem tem ne pusti vladati od meščanstva in obeh kapitalističnih strank, se je ob pogledu na tako velik napredek angleškega proletarijata v Angliji zdramil. In ta ameriški delavec se ves zadavljen vprašuje: Kako, je li mogoče, da v Angliji sedaj govore delavci in ne gospodje?

Indijski kuli in egiptovski felah odpirata oči, ko slišita, da je vlada britskih izsesovalcev in magnatov padla in da sedaj nastopa nova Anglija, Anglija delavstva, demokracije in enakopravnosti!

Mednarodno delavstvo se klanja zmagi angleškega delavca. Z nemim poklonom zasleduje to impozantno gibanje. Anglija pa se bliža naglih korakov k uresničenju naših najlepših idealov človečanstva, k socializmu.

Nova, pod vodstvom Ramsay Macdonalda sestavljena delav. vlada je živ izraz volje angleškega delovnega ljudstva, vseh tistih milijonov delavcev in delavk, kmetov in nameščencev, ki so volili pod vplivom delavske razredne zavesti, pod vplivom socializma in videli v tem stremljenju rešitev svojih gospodarskih težav. Ta vlada, ki je obenem tudi dokaz zanimivega razvoja delavskega gibanja na Angleškem, ima zaupanje tudi pri vseh onih pacifiističnih krogih, ki tako uspešno propagirajo idejo miru in bratstva.

V naslednjih sestavkih se hočemo baviti z zgodovino angleškega delavskega gibanja v dobi kapitalizma. Hočemo s tem karakterizirati to gibanje, ki je v tako kratkem času dobilo legalnim potem mandat, da uveljavi svoje pravice. Videli bomo, da je angleški proletarijat prav tako ogromen člen v verigi delavskega razreda, ki je pripravljen na braniku za svoje pravice dati vse. Videli bomo, da je to gibanje počasi maraščalo in da je razvilo v sebi vse pogoje za uspešen svoj razvoj, ter da je našlo v socializmu svojo politično formulo, ki more angleški delavski razred rešiti iz socialnega suženjstva in ga pripeljati do one človeške stopnje, ki mu v družbi gre, do popolne enakopravnosti v gospodarskem, socialnem ter političnem življenju.

(Nadaljevanje sledi.)

Letna članarina za „Cankarjevo družbo“ znaša 20 Din. Za to dobiš jeni štiri lepe knjige. --

Savez železničarjev Jugoslavije podružnica Maribor skupina I

priredi v **četrek, dne 15. avgusta 1929** v gostilniških prostorih gospe Pshunder v Radvanju

veliko poletno veselico

Železničarjev s sodelovanjem glasbenega društva železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru -- kapelnik g. Max Schönherr -- Sedeljujejo tudi vsa ostala kulturna društva -- Ljudske zabave: Srečolov, kolo sreče, ples itd. -- Začetek ob 3. uri pop. -- Blagajna se otvori ob 2. uri pop. -- Vstopnina v predprodaji 3 Din, pri blagajni 5 Din. -- Avto promet od glavnega trga od 2. ure popoldne dalje. -- V slučaju slabega vremena se vrši veselica naslednjo nedeljo. -- Za obilen poset prosi **ODBOR.**

Širite nas list!

Otvoritev gostilne.

1. avgusta 1929 sem otvoril v Vetrinjski ulici št. 3 gostilno

ŠIBENIK

Točim pristno dalmatinsko vino, črno po 12 Din, čez ulico po 11 Din, belo in opolo-ružico po 13 Din, čez ulico po 12 Din liter. Imam vsaki čas mrzla in topla jedila po nizkih cenah. Vsaki dan sveže morske ribe, porcija od 2 Din naprej; 1 sardela z oljem in kruhom 1 Din; dalmatinski sir, dalmatinsko šunko in glavino, porcija 3 Din. Prodajam tudi izvrstno oliвно olje in topinovec. Za obisk se priporoča **Jakob Kapitanovič**, gostilničar.

Pridobivajte naročnike

za „Delavsko Politiko!“

STAVBENA, KONZUMNA IN GOSTILNIŠKA ZADRUGA

„DELAVSKI DOM“

V TRBOVLJAH R. Z. Z. O. Z.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po čistih 8% od dne vloge do dne dviga. Ima 3 prodajalne, 2 v Trbovljah, 1 v Senovu pri Rajhenburgu. Član te zadruga lahko postane vsak, ki vplača delež in vpisnino, delež znaša 50 D, vpisnina 2-50 D.

NAČELSTVO.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Naročajte in širite „Delavsko Politiko“.

Ali že uporabljate

„PROJA“ terpentinovo kremo za čevlje!

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.